

УДК 336.027

Бужак Ю.С.

здобувач

Приватного вищого навчального закладу
«Європейський університет»

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ ІМПОРТУ НА РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

У статті досліджено тенденції змін обсягів виробництва товарів легкої промисловості в Україні, питомої ваги обсягів товарних груп легкої промисловості, вироблених в Україні, у загальному обсязі реалізованих товарів цих товарних груп. Виокремлено внутрішні й зовнішні причини занепаду галузі легкої промисловості. Кількісно оцінено ступінь впливу обраних факторних змінних на окремі результативні показники в галузі вітчизняного виробництва товарів легкої промисловості, а також представлено аналітичні вирази залежності результативних показників від незалежних величин.

Ключові слова: оподаткування імпорту операцій, імпорт, імпорту операції, податок на додану вартість, мито.

Бужак Ю.С. АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ИМПОРТА НА РАЗВИТИЕ ПРОИЗВОДСТВА ПРОДУКЦИИ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УКРАИНЕ

В статье исследованы тенденции изменений объемов производства товаров легкой промышленности в Украине, удельного веса объемов товарных групп легкой промышленности, произведенных в Украине, в общем объеме реализованных товаров этих товарных групп. Выделены внутренние и внешние причины упадка отрасли легкой промышленности. Количественно оценена степень влияния выбранных факторных переменных на отдельные результативные показатели в отрасли отечественного производства товаров легкой промышленности, а также представлены аналитические выражения зависимости результативных показателей от независимых величин.

Ключевые слова: налогообложение импортных операций, импорт, импортные операции, налог на добавленную стоимость, пошлина.

Buzhak Ju.S. ANALYSIS OF THE IMPACT OF THE IMPORT TAX ON THE DEVELOPMENT OF PRODUCTION OF LIGHT INDUSTRY IN UKRAINE

The article is devoted to the study of trends in production of goods of light industry in Ukraine, the proportion of the volume of commodity groups light industry, produced in Ukraine in the total volume of goods sold of these commodity groups. Allocated internal and external causes of decline of the light industry. It is possible to quantify the degree of influence of selected factorial variables on individual outcome indicators in the sector of domestic production of goods of light industry, and presents an analytical expression for the dependence of the effective indices of independent variables.

Keywords: taxation of import operations, import, import operations, value added tax, duty.

Постановка проблеми. Пріоритетною метою розвитку виробництва продукції легкої промисловості в Україні є систематичне й нестримне збільшення обсягів виробництва товарів легкої промисловості з орієнтацією на українського споживача, яке можливо досягти шляхом ефективного формування та використання сировинної бази в галузі, а також посилення захисту національного товаровиробника в умовах підвищення конкурентних вимог, ефективного оподаткування імпорту товарів легкої промисловості, узгодженої податкової й митної політики. Так, дослідження впливу оподаткування імпорту на розвиток виробництва товарів легкої промисловості в Україні є актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значну увагу дослідженню сучасного стану та тенденцій розвитку підприємств легкої промисловості й особливостям державного управління цими суб'єктами господарювання приділяли такі економісти, як Н.О. Адвокатова [1, с. 5–14], Н.В. Мірко [2], Т.Б. Гавришук [3], В.М. Постронко [4, с. 188–191]. О.Б. Усенко надала комплексну оцінку результатам для галузей обробної промисловості угоди про вільну торгівлю між Європейським Союзом та Україною [5].

Високо оцінюючи праці дослідників у сфері аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку підприємств легкої промисловості в Україні, відзначимо, що вплив оподаткування імпорту на розвиток виробництва продукції легкої промисловості в Україні досліджено недостатньо, так, проблеми виокремлення внутрішніх і зовнішніх причин занепаду галузі легкої промисловості, кількісної оцінки ступеню впливу

обраних факторних змінних на окремі результативні показники в галузі вітчизняного виробництва товарів легкої промисловості потребують додаткової уваги науковців.

Постановка завдання. На основі викладеного доцільно сформулювати мету статті, яка полягає в дослідженні тенденцій змін обсягів виробництва товарів легкої промисловості та питомої ваги вітчизняних товарів легкої промисловості в загальному обсязі реалізованих товарів; виокремленні внутрішніх і зовнішніх причин занепаду галузі; кількісній оцінці ступеню впливу факторних змінних на окремі результативні показники в галузі вітчизняного виробництва товарів легкої промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглянемо стан і тенденції виробництва найважливіших видів продукції легкої промисловості за період 2007–2013 рр. Основну інформацію щодо обсягів виробництва товарів легкої промисловості в Україні в розрізі основних товарних груп висвітливо на рис. 1.

Аналізуючи рис. 1, зазначимо, що більшість товарних видів виробленої продукції легкої промисловості в Україні за період 2007–2013 рр. має тенденцію до зниження обсягів виробництва. Враховуючи зростання обсягів товарів легкої промисловості, вироблених для експорту за давальницькими схемами, тенденції занепаду галузі легкої промисловості та зменшення кількості товарів легкої промисловості, вироблених для вітчизняного споживача, стають ще більш значимими.

Враховуючи кількість наявного населення в Україні за період 2007–2013 рр. та його структуру (чоловіки, жінки), а також обсяги виробництва най-

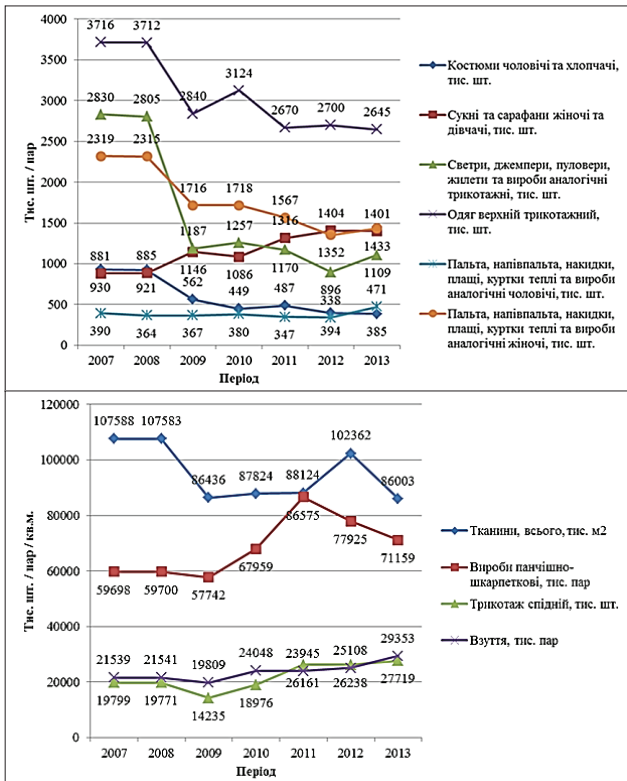

Рис. 1. Обсяги виробництва найважливіших видів продукції легкої промисловості в Україні за період 2007–2013 рр.*

*Джерело: висвітлено автором за даними Державної служби статистики України

важливіших видів продукції легкої промисловості в Україні за досліджуваний період, розрахуємо кількість вироблених основних видів продукції легкої промисловості на одну людину. Аналітичну інформацію подамо в таблиці 1.

Негативною тенденцією є систематичне зменшення частки вітчизняних товарів легкої промисловості на ринку. Якщо у 2005 р. одяг і білизна вітчизняного виробництва становили 23,5% ринку, то у 2013 р. – усього 6,8%. Аналогічна ситуація зафіксована по всіх товарних групах легкої промисловості. По окремих товарних групах в Україну імпортується у кілька разів більше товарів з Китаю, ніж виробляється в Україні. За даними Державної статистики України, на одну реалізовану пару вітчизняного взуття імпортується приблизно 20 пар взуття з Китаю та близько 12 пар з інших країн світу. Подамо інформацію щодо тенденцій зміни частки вітчизняних товарів у їх загальному обсязі в таблиці 2.

Основні причини занепаду галузі легкої промисловості поділимо на фактори зовнішні та внутрішні. Так, серед зовнішніх факторів погіршення стану вітчизняного виробництва товарів легкої промисловості виділимо такі:

- суттєво нижча собівартість товарів легкої промисловості, вироблених у країнах Азії, порівняно з вітчизняними товарами через дешеву робочу силу, використання тканин та інших матеріалів невисокої якості;
- максимальна державна підтримка товаровиробника у країнах Азії, у тому числі у сфері зниження податкового тиску на підприємства, що виробляють товари легкої промисловості.

Серед основних внутрішніх факторів погіршення стану вітчизняного виробництва товарів легкої промисловості виділимо такі:

Таблиця 1

Обсяги найважливіших видів продукції легкої промисловості, вироблених в Україні за період 2007–2013 рр., у розрахунку на одну особу*

Види продукції легкої промисловості	Вироблено на одну особу							Відхилення 2013/2007
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Тканини, усього, м ² /1 особу	2,32	2,32	1,87	1,91	1,92	2,24	1,89	0,43
Вироби панчішно-шкарпеткові, пар/1 особу	1,28	1,29	1,25	1,48	1,89	1,71	1,56	0,28
Пальта, на півпальта, накидки, плащі, куртки теплі й вироби аналогічні чоловічі, шт./1 чол.	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,00
Пальта, на півпальта, накидки, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні жіночі, шт./1 жін.	0,09	0,09	0,07	0,07	0,06	0,06	0,06	-0,03
Костюми чоловічі та хлопчачі, шт./1 чол.	0,04	0,04	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02	-0,03
Сукні й сарафани жіночі та дівчачі, шт./1 жін.	0,04	0,04	0,05	0,04	0,05	0,06	0,06	0,02
Светри, джемperi, пуловери, жилети та вироби аналогічні трикотажні, шт./1 особу	0,06	0,06	0,03	0,03	0,03	0,02	0,02	-0,04
Одяг верхній трикотажний, шт./1 особу	0,08	0,08	0,06	0,07	0,06	0,06	0,06	-0,02
Трикотаж спідній, шт./1 особу	0,43	0,43	0,31	0,41	0,56	0,56	0,60	0,17
Взуття, пар/1 особу	0,46	0,46	0,43	0,52	0,52	0,55	0,64	0,18

*Джерело: розраховано автором за даними Державної служби статистики України

Таблиця 2

Питома вага товарів легкої промисловості, вироблених в Україні, у загальному обсягу реалізованих товарів у 2007–2014 рр.*

Товари легкої промисловості	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	1квартал 2014
Товари текстильні та галантерея	45,1	37,7	38,2	47,8	46,4	41,1	42,7	34,2	26,7	25,9
Одяг та білизна з тканин	23,5	19,8	18,7	16,6	15,4	10,7	10,8	7,7	6,8	7,1
Одяг зі шкіри, хутра та інші вироби з них	81,2	61,8	41,6	24,5	28,5	12,0	12,8	9,3	6,4	12,2
Головні убори	71,7	54,7	42,0	32,5	43,5	35,5	31,5	5,5	4,3	3,4
Трикотаж верхній та білизняний	16,9	16,0	12,0	9,8	12,6	10,4	7,3	9,3	5,0	5,9
Вироби панчішно-шкарпеткові	58,6	45,8	38,8	41,4	43,0	38,3	37,7	37,8	40,1	41,3
Взуття	9,3	6,9	4,4	4,6	6,4	4,2	3,6	2,8	2,3	2,6

*Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України

Таблиця 3

Динаміка обсягів імпорту товарів легкої промисловості, що використовувалися (second hand) у 2007–2013 рр.

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Вага, тонн	78817	91105	83265	101891	93298	98650	102432
Вартість, тис. \$ США	46230	58395	62132	104292	114192	116470	128808
Середня вартість, тис. \$ США / тонна	0,59	0,64	0,75	1,02	1,22	1,18	1,26
Середній обсяг на 1 громадянина України, кг / 1 особу	1,69	1,96	1,80	2,22	2,04	2,165	2,25

*Джерело: складено автором за даними Державної фіскальної служби України

Таблиця 4

Розроблені багатофакторні лінійні кореляційно-регресійні моделі, теоретичні значення результативних показників і їх відносне відхилення від емпіричних показників за 2007–2013 рр.*

Результативний показник	Кореляційно-регресійна модель	Період						
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Теоретичні значення результативних показників								
Питома вага товарів легкої промисловості, вироблених в Україні, у загальному обсязі реалізованих товарів цієї товарної групи, %								
Текстильні товари та галантерея	$y_1 = 39,6 - 45,6 * x_1 - 54,3 * x_2 + 0,3 * x_3 - 13,4 * x_4 - 17,2 * x_5 + 52,2 * x_6 + 1,3 * x_7$	38,2	47,8	46,4	41,1	42,7	34,2	26,7
Одяг і білизна з тканин	$y_2 = 12,4 - 3,7 * x_1 - 5,5 * x_2 - 0,1 * x_3 - 0,7 * x_4 - 1,9 * x_5 + 3,4 * x_6 + 0,1 * x_7$	18,7	16,6	15,4	10,7	10,8	7,7	6,8
Одяг зі шкіри, хутра та виробів з них	$y_3 = 19,3 - 4,2 * x_1 - 28,6 * x_2 - 0,4 * x_3 + 2,2 * x_4 - 7,8 * x_5 + 16,0 * x_6 - 0,1 * x_7$	41,6	24,5	28,5	12,0	12,8	9,3	6,4
Головні убори	$y_4 = 27,8 - 39,6 * x_1 - 44,4 * x_2 + 0,5 * x_3 - 13,5 * x_4 - 15,5 * x_5 + 37,4 * x_6 + 0,9 * x_7$	42,0	32,5	43,5	35,5	31,5	5,5	4,3
Трикотаж верхній та білизняний	$y_5 = 9,5 - 19,3 * x_1 - 29,7 * x_2 + 0,002 * x_3 - 5,0 * x_4 - 8,2 * x_5 + 29,3 * x_6 + 0,4 * x_7$	12,0	9,8	12,6	10,4	7,3	9,3	5,0
Панчішно-шкарпеткові вироби	$y_6 = 39,6 + 29,6 * x_1 + 46,5 * x_2 - 0,2 * x_3 + 6,1 * x_4 + 13,5 * x_5 - 42,0 * x_6 - 0,5 * x_7$	38,8	41,4	43,0	38,3	37,7	37,8	40,1
Взуття	$y_7 = 4,0 + 1,5 * x_1 + 2,8 * x_2 - 0,03 * x_3 - 0,2 * x_4 + 0,8 * x_5 - 2,3 * x_6 + 0,005 * x_7$	4,4	4,6	6,4	4,2	3,6	2,8	2,3
Обсяги реалізованої продукції у відпускних цінах суб'єктів господарювання, млн грн								
Легка промисловість, у т.ч.	$y_8 = 6848,9 + 47,1 * x_1 + 163,7 * x_2 + 41,5 * x_3 - 438,6 * x_4 + 224,5 * x_5 + 731,1 * x_6 + 44,0 * x_7$	—	—	4578	6644	6951	8060	8011
Текстильне виробництво, виробництво хутра	$y_9 = 5098,9 + 35,9 * x_1 + 122,2 * x_2 + 20,3 * x_3 - 221,7 * x_4 + 183,2 * x_5 + 581,1 * x_6 + 34,9 * x_7$	—	—	3334	4727	5088	6253	6093
Виробництво шкіри, а також виробів з неї	$y_{10} = 1750,0 + 10,8 * x_1 + 33,7 * x_2 + 21,2 * x_3 - 217,0 * x_4 + 42,4 * x_5 + 154,0 * x_6 + 9,1 * x_7$	—	—	1245	1918	1863	1807	1918
Відносне відхилення теоретичних значень від емпіричних, %								
Питома вага товарів легкої промисловості, вироблених в Україні, у загальному обсязі реалізованих товарів цієї товарної групи, %								
Текстильні товари та галантерея		-8,5*10-11	6,2*10-11	9,7*10-11	-4,0*10-11	-1,0*10-10	-3,0*10-10	-4,5*10-10
Одяг і білизна з тканин		-1,6*10-11	1,7*10-11	2,7*10-11	-1,3*10-11	-3,7*10-11	-1,2*10-10	1,6*10-10
Одяг зі шкіри, хутра та виробів з них		-3,1*10-11	5,0*10-11	5,5*10-11	-2,8*10-11	-1,3*10-10	-4,1*10-10	6,7*10-10
Головні убори		-6,3*10-11	7,4*10-11	8,6*10-11	-3,9*10-11	-1,1*10-10	-1,5*10-09	2,3*10-09
Трикотаж верхній та білизняний		-1,4*10-10	1,6*10-10	1,8*10-10	-7,3*10-11	-3,0*10-10	-5,6*10-10	-1,2*10-09
Панчішно-шкарпеткові вироби		6,7*10-11	-5,7*10-11	-8,1*10-11	3,0*10-11	9,0*10-11	2,1*10-10	-2,3*10-10
Взуття		3,4*10-11	-3,0*10-11	-3,0*10-11	1,4*10-11	5,3*10-11	1,6*10-10	-2,2*10-10
Обсяги реалізованої продукції у відпускних цінах суб'єктів господарювання, млн грн								
Легка промисловість, в т.ч.		—	—	0	-2,1*10-13	0	-6,5*10-13	7,8*10-13
Текстильне виробництво, виробництво хутра, одягу з хутра		—	—	0	-1,7*10-13	0	-5,8*10-13	7,2*10-13
Виробництво шкіри, а також виробів з неї		—	—	2,2*10-13	-3,3*10-13	-1,3*10-13	-8,4*10-13	-1,0*10-12

*Джерело: власні розрахунки

– високий рівень корупції на митниці, унаслідок чого значний обсяг товарів легкої промисловості ввозиться на територію України практично без сплати мита або взагалі нелегально, що призводить до зниження ціни імпортованих товарів легкої промисловості для споживача й неможливості вітчизняних товарів конкурувати з імпортованими;

– фактор менталітету (значна частина українців ще з радянських часів вважають, що імпортовані товари є більш якісними порівняно з вітчизняними, хоча сучасні товари українського виробництва у своїй більшості є значно вищої якості порівняно з їх азіатськими аналогами);

– велика кількість магазинів, які спеціалізуються на торгівлі товарами легкої промисловості, що були в ужитку. Товари second-hand практично захопили ринок в Україні через їх низьку ціну.

Розглянемо обсяги товарів, що використовувалися, які щорічно імпортуються в Україну, та подамо аналітичну інформацію в таблиці 3.

За допомогою багатofакторного кореляційного аналізу кількісно оцінимо ступінь впливу обраних факторних змінних на окремі результативні показники, які висвітлюють стан розвитку виробництва продукції легкої промисловості в Україні, а також подамо аналітичні вираження залежності результативних показників від незалежних величин. Якi незалежну величину (X_i) запропоновано дослідити такі факторні змінні: x_1 – середній курс української гривні відносно \$ США, грн; x_2 – обсяги імпорту товарів легкої промисловості, млрд \$ США; x_3 – обсяги імпорту товарів групи second hand, млн \$ США; x_4 – стягнуте ввізне мито в Україні, млрд грн; x_5 – стягнуте ввізне мито в процесі імпорту товарів легкої промисловості, млрд грн; x_6 – обсяги сплаченого ПДВ із увезених на територію України товарів легкої промисловості, млрд грн; x_7 – обсяги сплаченого ПДВ із увезених на територію України товарів, млрд грн.

Взаємодія факторів з показниками, які вважаються результативними, описується таким рівнянням багатofакторної лінійної регресії:

$$\hat{y} = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_nx_n, \quad (1)$$

де \hat{y} – теоретичні значення результативних показників;

a_1, a_2, \dots, a_n – коефіцієнти регресії;
 x_1, x_2, \dots, x_n – значення факторних ознак.

Застосовуючи поліноміальний алгоритм оптимальної екстраполяції параметрів стохастичних систем, запропонований І.П. Атаманюком [7, с. 16–19], отримано багатofакторні лінійні кореляційно-регресійні моделі впливу обраних факторних ознак у сфері оподаткування імпорту товарів легкої промисловості на результативні ознаки в цій галузі, які разом з теоретичними значеннями результативних показників і відносними сумами похибки від емпіричних значень подані в таблиці 4.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідивши вплив оподаткування імпорту на розвиток виробництва продукції легкої промисловості, зроблено висновки:

1. Проаналізовано, що за період 2007–2013 рр. більшість товарів легкої промисловості, які виробляються в Україні, мають стійку тенденцію до зниження обсягів виробництва. Темпи приросту текстильного виробництва, виробництва хутра, одягу, шкіри та виробів із шкіри є від'ємними, імпортовані

товари стабільно заміщують товари вітчизняного виробництва. Якщо у 2007 р. обсяги імпорту товарів легкої промисловості перевищували обсяги експорту в 1,3 раза, то за 2013 р. – більш ніж утричі.

2. Зафіксовано, що протягом досліджуваного періоду відбувається систематичне зменшення частки вітчизняних товарів легкої промисловості на ринку. Якщо у 2005 р. одяг і білизна вітчизняного виробництва становили 23,5% ринку, то у 2013 р. – усього 6,8%. По окремих товарних групах в Україну імпортується у кілька разів більше товарів з Китаю, ніж виробляється в Україні.

3. Досліджено, що середня ціна, за якою ввозяться в Україну товари легкої промисловості, що використовувалися, становила у 2013 р. 1,26 \$ США/кг, а реалізується ці товари в Україні у 3–10 разів дорожче. Проаналізовано можливе упорядкування процесів ввезення й реалізації в Україні товарів групи second hand згідно з Додатком I-B Угоди «Про асоціацію між Україною та ЄС», де планується законодавчо затвердити вхідні ціни на товари легкої промисловості товарної підкатегорії УКТЗЕД 63090000 на рівні 30% від визначеної середньої ціни митної вартості товарів легкої промисловості за кодами 6101–6117, 6201–6217, так, виходячи з цін 2013 р., вхідна ціна на товари групи second hand може бути встановлена на рівні 5,93 \$ США/кг, що вище за наявну середню ціну на ці товари майже у 5 разів.

4. За допомогою багатofакторного кореляційного аналізу кількісно оцінено ступінь впливу обраних факторних змінних на окремі результативні показники, а також подано аналітичні вирази їх залежності від незалежних величин. Отримані теоретичні значення результативних показників у галузі виробництва товарів легкої промисловості в Україні за допомогою лінійних кореляційно-регресійних моделей практично не відрізняються від емпіричних значень цих показників, що надає можливість використовувати отримані моделі для надання прогнозів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Адвокатова Н.О. Дослідження сучасного стану підприємств легкої промисловості України / Н.О. Адвокатова // Економічні інновації. – 2012. – № 47. – С. 5–14.
2. Мірко Н.В. Оцінка стану та тенденцій розвитку внутрішнього ринку продукції легкої промисловості / Н.В. Мірко // Ефективна економіка. – 2010. – № 10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=345>.
3. Гавришук Т.Б. Оцінка сучасного стану підприємств легкої промисловості / Т.Б. Гавришук // Вісник. Наука і практика. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://конференция.com.ua/pages/view/823>.
4. Посторонко В.М. Тенденції розвитку підприємств легкої промисловості України / В.М. Посторонко // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1(59). – С. 188–191.
5. Усенко О. Оцінка результатів угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС для галузей обробної промисловості (машинобудування, хімічної, легкої промисловості). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ierjournal.com/journals/7/2007_4_Usenko.pdf.
6. Полторац А.С. Прогнозування розмірів валового прибутку на 1 гектар с/г угідь у землекористуванні на підприємствах АПК України із застосуванням методу кореляційно-регресійного аналізу / А.С. Полторац, О.М. Потапенко // Економіка та держава. – 2014. – № 2. – С. 69–72.
7. Атаманюк І.П. Полиномиальный алгоритм оптимальной экстраполяции параметров стохастических систем / И.П. Атаманюк // Управляющие системы и машины. – 2002. – № 1. – С. 16–19.